БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Буряат-Монголой ҮНЭН

ВКП(б)-гэй ОБЛАСТНОЙ БА ГОРОДСКОЙ КОМИТЕДҮҮДЭЙ, БУРЯТ-МОНГОЛОЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ОРГАН.

№ 79 (6008) АПРЕЛИИН 18 ВТОРНИК 1950 он

Сэн 20 мүнгэн.

В. И. Ленинэй түрэлэнһөө хойшо 80 жэлэй ойдо

Агуухэ Ленинэй
Алдарта гүн һургаалы
Даамай гүнзэгыгөөр
Дахин дахин шудалаеы!

Лекцинүүд ба элидхэлнүүд үнгэргэгдэнэ

КИЕВ. Украинын столицын ажалшад большевистскэ партиие ба советскэ гүрэниие байгуулагша В. И. Ленинэй түрэлһөөр 80 жэл болоһон ойе үргэнөөр тэмдэглэхэ бэлэдхэл ябуулжа байна.

Печерско районой предприятинуудай дээрэ ба агитпунктнуудта «В. И. Ленин ба И. В. Сталиной агуухэ хани барисаан», «В. И. Ленин ба И. В. Сталин—Агуухэ Октябрьска социалистическэ революциин эмхидхэлшэд ба хүтэлбэрилэгшэд мүн» гэһэн темээр олон арбаад лекцинүүд болон элидхэлнүүд эмхидхэгдэнэ.

Украинска искусствын музей, эрдэмтэдэй Байшангай библиотекэ, технологическа ба автомобильна харгын институудай партийна кабинедүүд В. И. Ленинэдэ зорюулагдаһан выставкэнүүдые эмхидхэбэ.

ГОРЬКИЙ. В. И. Ленинэй түрэлһөөр 80 жэл болоһон ойдо бэлэдхэл тус городой предприятинуудай дээрэ, эмхи зургаануудай дээрэ ба һуралсалай заведенинүүдтэ ябуулагдажа байна. Агитаторнууд хадаа большевистскэ партиин ба советскэ гүрэнэй үндэһэ һуури табигшын ажабайдал ба революционно ажал-ябуулга тухай, Нижне-Новгородто агуухэ вождын байһан тухай ажалшадта хөөрэжэ үгэнэ.

Мүнөө хизаар ороноо шэнжэлхэ музейдэ хүнүүд олоороо ороно. Нижне-Новгородтохи түрүүшын социал-демократическа кружогуудта ба революционно хүдэлөөндэ эхилэлгэдэ зорюулагдаһан таһаг тус музейдэ эмхидхэгдээ.

КАРШИ. Узбекистанай Кашка-Дарьинска областиин ажалшад Владимир Ильич Ленинэй түрэлһөөр 80 жэл лоһон ойн хүндэтэ үдэрые тэмдэглэхэдээр бэлэдхэнэ. Агуухэ вождьдо зорюулагдаһан выставкэнүүд областной библиотекэ ба партиин горкомой партийна кабинет соо нээгдэбэ. Олон мянгаад агитаторнууд болон пропагандистнууд, большевистскэ партиие ба советскэ гүрэниие байгуулагшын ажабайдал ба революционно ажал-ябуулга тухай лекцинүүд болон элидхэлнүүдые предприятинуудай дээрэ, колхозууд, эмхи зургаануудта үнгэргэнэ.

РИГА. В. И. Ленинэй түрэлһөөр 80 жэл болоһон ойн дүтэлһэнтэй дашарамдуулан Латвийска ССР-эй революциин музейдэ орогшодой тоо олошорбо. Владимир Ильичын ажабайдал ба революционно ажал-ябуулга тухай хэлэһэн таһаг эндэ нээгдэбэ. Город соо Ленинэй ябаһан газарнуудаар ажалшад экскурсинуудые хэнэ.

В. И. ЛЕНИН

ИМПЕРИАЛИЗМ болбол КАПИТАЛИЗМЫН ДЭЭДЭ ШАТА МҮН

БУРМОНГИЗ 1949

В. И Ленинэй зохёолнууд бурят-монгол хэлэн дээрэ

Һүүлэй жэлнүүдтэ Бурят-Монголой гүрэнэй хэблэл В. И. Ленинэй нимэ зохёолнуудые бурят-монгол хэлэн дээрэ хэблэжэ гаргаа: **В. И. Ленин—«Деревниин үгытэйшүүлдэ», В. И. Ленин—«Гүрэн тухай», В. И. Ленин—«Советскэ засагайээлжээтэ зорилгонууд», В. И. Ленин —«Империализм болбол капитализмын дээдэ шата мүн», В. И. Ленин—«Ородой социал-демократуудай зорилгонууд», В. И. Ленин—«Залуушуулай союзуудай зорилгонууд», В. И. Ленин—«Мүрысөө яажа эмхидхэхэб. Ажалай жаяг заршам тухай», В. И. Ленин — «Социализм ба шажан».**

Тэрээнһээ гадна, энэ жэлэй түсэбэй ёһоор хэблэгдэн гаргагдахаар харалагдаад, мүнөө үедэ хэблэлдэ бэлэдхэгдэжэ байһан В. И. Ленинэй зохёолнууд гэхэдэ: **«Алхам урагшаа, хоёр алхам гэдэргээ», «Демократическа революцида социал-демократиин хоёр тактика», «Арадай хани нүхэд» гэжэ юуб, хайшан гээд тэдэнэр социал-демократуудтай дайлалданаб?» гэжэ зохёолнууд болоно.**

Бурят-монгол ажалшад хадаа өөрынгөө туралхи хэлэн дээрэ В. И. Ленинэй гениальна зохёолнуудые уншажа, гүнзэгыгөөр шудалха аргатай байна.

Колхозуудай саг үргэлжын бригаданууд

Газартаряалангай культурые дээшэлүүлжэ, ехэнүүд талмайнуудһаа үргэлжэдөө үндэр ургаса туйлаха гэһэн зорилго колхозууд, МТС-үүд, совхозууд болон колхозуудтахи партийна, советскэ ба хүдөө ажахын органуудай урда табигданхай. Энээниие бэелүүлхэдэ, түбхын түрүүндэ колхозуудта ажалай эмхидхэлэй гол формые — таряанажалай бригаднуудые бэхижүүлхэ, хүдэлмэришэ хүзүбөөр хэрэглэхэ, МТС-үүдэй болон колхозуудай оньһото техникые дүүрэн хүсөөрнь ашаглаха шухала.

Парти ба правительство үшөө 1932 ондо «Колхозуудые эмхидхэлэй-ажахын талаар бэхижүүлхэ хэмжээ-ябуулганууд тухай» тогтоол соогоо саг үргэлжын бригада болбол колхозуудһаа ажалай эмхидхэлэй гол форму мүн гэжэ тодорхойлһон ба бригаднуудые һэлгүүлхэ ябалал хорюулжа тэдэнэртэ туһаламжа үзүүлхэ эрилтэ хээ һэн.

Олон жэлэй дүршэл дээрэһээ харахада, колхознигуудай ажалые саг үргэлжын бригадна гуримаар эмхидхэһэн хүдөө ажахын артельнүүд түрүүшын арга болон жонуудые түрэнээр хэрэглэжэ, тарилгынгаа талмайнуудһаа үргэлжэ үндэр ургаса хуряана. Манай газетын мүнөөдэрэй номерто Мухаршэбэрэй аймагай «Большевик» колхозой таряанажалай нэгэдэхи бригадын ажал хүдэлмэриин дүй дүршэл дэлгэрэнгыгөөр бэшэгдэбэ. Энэ бригадын гэшүүд бригадаа тушаажа абаһан газараа яажа хүдэлмэрилдэг, зэр зэмсэг болон мори унаагаа, агрономическа наукын дүй дүршэл хэрэглэдэг, үндэр ургасын түлөө яажа тэмсэдэг, хүсэтэ машинануудые ямараар ашаглаадаг тухайгаа хөөрэнэ. Тус бригадые 10 гаран жэлдэ таһалгарягүйгөөр хүтэлбэрилжэ ябаһан Василий Иванович Мурзин колхозниһуудай ажалые эмхидхэхэ талаар нилээд ехэ дүршэлтэй болоо. Имагтал энэ бригадын саг үргэлжын бригада болбол хүдөө ажахы дээрэ оньһото техникые үргэнөөр хэрэглэжэ, газартаряалангай культурые дээшэлүүлхэ бүхы арга боломжонуудые хангаха ехэ гэжэ нүхэр Мурзин ба бригадын гэшүүд бэшэнэ.

Үйлэдбэриин бригаданууд колхозуудтахи ажалые эмхидхэлгын гол шухала формо болоһон ябадалай һан тодор харагдаһан байбашье, зарим нютагуудта энээниие тооножо үшарнууд үзэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, Кабанскын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо 1949 ондо бригаданууд байн үргэлжэ ехэ гарар 8 ондоо участогууд болгогдожо таһалагдаад, тусгаарлагдаһан звенонуудта даалгагдаһан байгаа. Тэдэ звенонуудта хүдөө ажахын хүдэлмэриин нүхэд, мори унаа үгтэһэн байгаа юм. Звено бүхэнэй хүдөө ажахын хүдэлмэринүүдые бригадааһан амяараа эрхилдэг байба. Иимэ ябадал юундэ хүргөөб? Колхоздо хоходол ушаруулаа. Таряанажалай бригадые тоохогүй ябадал гаргажа, нэлэнхы ехэ талмаае жэжэ болгоод байхадань, бүхы талмайнуудһаа үргэлжэдөө үндэр ургасын түлөө тэмсэл хэгдээгүй, харин зарим бишыхануудай участогуудта шухала анхарал табигдажа, таряанай валова суглуулга тон бага болоһон байгаа.

Мүн энэ аймагай ондоошье колхозуудта ехэ газарые бутархай жэжэ болгон хубаагаад, тусгаарлагдаһан звенонуудта даалгаһан ябадал бии байба. Тиихэдэр Кабанскын зарим колхозууд Тимлюйскэ МТС-эй тракторнууд ба комбайнуудые дүүрэн хүсөөрнь ашаглагагүй байгаа. Һүүлэй гурбан жэл соо тус МТС комбайнаар таряа хуряаха түсэбөө үдаа үдаагаар дүүргэгүй байха юм. Ехэнүүд талмайнуудые жэжэ бүлэг болгожо хубаадаг баримтанууд мүн Бичурын, Заиграйн, Байкало-Кударын зарим колхозуудта хамаадана. Гадна, зарим аймагуудта таряанажалай бригадын бригаднирнуудые бэхижүүлхын, тэдэнэрые һургахын, хүмүүжүүлхын оронда, харин саг үргэлжэ һэлгэжэ байһан ушарнууд тохёолдоно. Иволгын аймагта 1949 он соо бригаднирнуудай 40 процент һэлгэгдэһэн байгаа.

Курска областиин колхозуудта ажалай эмхидхэлые хазагайруулһан тухай «Правда» газетэдэ толилогдоһон статьяһаа тобшолол хэжэ, колхозуудай таряанажалай бригадануудые улам бэхижүүлхэ зууран, хүдөө ажахын артелиин Уставай эрилтын ёһоор, тэдэнэртэ севооборот полинуудай участогуудые таһалжа үгэлгын, зэр зэмсэг, мори унаа мэтые актаар тушаалган хэрэглэхэ хэрэгтэй байһыень үшөө дахин шалгажа, тэрэниие гуримшуулха гэжэ нютагуудтахи партийна, советскэ, хүдөө ажахын органуудай шухалын шухала зорилго мүн.

«Колхозуудта ажалые эмхидхэлгын гол формынь болгоһо газартаряалангай ба тэжээл бэлэдхэлэй үйлэдбэриин саг үргэлжын бригадануудые улам саашадаһан бэхижүүлхэ тушаа хэмжээнүүдые абаха» гэжэ хабарай тарилгада бэлэдхэлэй ябаса тухай СССР-эй Министрнүүдэй Совэдэй ба ВКП(б)-гэй ЦК-гэй тогтоол соо хэлэгдэнэ. Партийна, советскэ, хүдөө ажахын органууд XVI областной партийна конференциин урдахи хүдөө ажахын урда табигдаһан гүн ехэ зорилгонуудые бэелүүлхэ, газартаряалангай культурые улам дээшэлүүлжэ, бүхы талмайнуудһаа үргэлжэ үндэр ургасын түлөө тэмсэхэдэ, энээл түрүүн колхозуудта таряанажалай бригадануудые бэхижүүлхэ, бригаднирнуудые олоор һэлгэдэг ушарнуудые болюулха, тэдэнэрэй үүргые ехэ болгохо ёһотой. Тиигэбэл 1950 ондо улам ехэ таряа талха хуряажа, колхозуудаа эмхидхэлэй-ажахын талаар саашадань бэхижүүлхэ арга олгогдохо байна.

ВЦСПС-тэ

Профсоюзуудта физическэ культура ба спортые хүгжөөхэ тухай

ВЦСПС-эй секретариат хадаа 1949 ондо профсоюзуудта физическэ культура ба спортые хүгжөөлгын дүнгүүдые, тэрэшэлэн 1950 оной түсэб тухай асуудалые зүбшэн хэлсэбэ.

Профсоюзна организацинууд ба спортын дуранай спортивна обществонууд 12 мянган физкультурна коллективүүдые шэнээр байгуулжа, физкультурнигуудай тоонь 1100 мянган хүнөөр урагба. ГТО-гэй комплексоор 1378 мянган хүн бэшэгдэжэ, 1900 спортсмен спортын рекорднуудай гурбанай нэгэнэй шэнэдхэгдэһэн ба бүхэсоюзна 167, дэлхэйн хэдэн олон рекорднууд туйлагдаһан байна.

Тэрэнтэй хамта, профсоюзуудай болон комитедүүд физическэ культура ба спортые үргэнөөр хүгжөөхэ ябадалда шухала анхаралаа табинагүй, спортивна обществонууд болон физкультурна коллективүүдые хангалтагүйгөөр хүтэлбэрилнэ. ВЦСПС-эй секретариат хадаа физическэ культура ба спортые саашадань хүгжөөхэ, спортсменүүдэй мэргэжэл шадабарине дээшэлүүлхэ талаар, физкультурын коллективүүдэй ажалые һайжаруулха, тэдэниие эмхидхэн бэхижүүлхэ талаар эрид хэмжээ абахыень профсоюзна органуудта ба һайн дуранай спортивна обществонуудтай үүрэглэжэ дурадхаба.

Профсоюзна организацинууд ба спортивна обществонуудай совеүдэй болбол зунай сезон хүрэтэр спортивна барилгануудые болзор соонь бэлэдхэжэ ябадал хангаха, предприятинууд болон хамтын байрануудай, совхозууд болон МТС-үүдэй дэргэдэ спортплощадкануудай, футбольно полинууд, гимнастическэ городогуудые бариха ба түхеэрэхэ талаар хэмжээнүүдые абаха ёһотой.

1950 ондо профсоюзуудта физическэ культура ба спортые хүгжөөхэ түсэб, мүн спортивна мүрысөөнүүд болон һуралсалай сборнуудые үнгэргэхэ түсэб баталагдаа.

Майн урда тээхи мүрысөөн

Нэгэн хүсэлэнтэйгөөр хүдэлмэрилнэд

Майн 1-нэй хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ манай республикын предприятинуудай коллективүүд эршэмтэйгээр хабаадалсаад, өлгэг ехэ продукци үйлэдбэрилэн гаргахын түлөө бүхы хүсэеэ алсуулжа байна.

Улан-Үдын махоркын фабрикын хүдэлмэришэд апрелиин 2-һоо стахановска вахтада жагсажа, махорка үйлэдбэрилгынгөө темпые эрид дээшэлүүлээ. Майн 1-нэй һайндэрые ажалай эрхим бэлэгээр угтахын тула, эндэхид даалгабаряа үлүүлэн дүүргэжэ гэһэн нэгэн хүсэлэнтэйгөөр хүдэлмэрилжэ байна.

Апрель һарын үнгэрһэн 13 үдэр соо фабрикын коллективүүд түсэбһөө гадуур 1620 килограмм һайн шанартай махорка үйлэдбэрилэн гаргаба. Хэрһэһан тамхи хатаадаг бригада нүхэр Головкинагай хүтэлбэреэр арба гаран хоног соо һарынгаа даалгабари дүүргээд, башэ цехүүдэй коллективүүдтэ эрхим жэшээ харуулжа байна.

Мүн расфасовочна цехын стахановецууд нүхэд Житихина, Перфильева ба бусад үдэр бүриин гөө нормые 150-аад процент дүүргэнэ.

Ликеро-архиин заводто дүрбэн бригада өөһэд хоорондоо мүрысэн хүдэлмэрилжэ, стахановска ажалайнгаа үрые харуулжа эхилбэ. Майн 1-нэй һайндэр хүрэтэр олон сортын архи өлгэг ехээр үйлэдбэрилхэ байна.

Түрүү стахановка-бригадир нүхэр Гавриловагай эрхилдэг эрхим шанарай бригада халаан соогоо 7500 литр хүрэтэр архи шалнүүдтэ юулжа, нормоёо 125—130 процент дүүргэнэ. Заводой Хүндэлэлэй доскада стахановецууд нүхэд Радионова, Корнакова ба бусадай фамилинууд бэшээтэй. Эдэнэр хадаа табанжэлэйнгээ даалгабарита түсэбтүдые болзорһоонь урид дүүргэһэн ажалай новаторнууд юм.

— Бидэнэр энэ һарада стахановска вахтада жагсаад урда урдынхиһаа ехэ амжалтануудые туйлажа байнабди. Апрелиин түрүүшын хахад соо түсэбһөө гадуур 8000 гаран литр ликер ба бусад олон сортын архи үйлэдбэрилэн гаргабабди, —гэжэ парторганизациин секретарь нүхэр Бачурин хөөрэнэ.

Үндэр бүтээсын түлөө тэмсэнэ

Ленинэй орденто паровозо-вагонно заводто детальнуудые түргэн методээр болбосоруулга үйлэдбэри дээрэ үргэнөөр нэбтэрүүлжэ байна.

Главна механикын таһагай инженер нүхэр Талавирко, механигууд нүхэд Куринов, Панков түргэшэд металл болбосоруулгые түргэн методтэ оруулха ухаалан зохеолын үнэтэ дурадхалнуудые олоор хэнэ. Мүнөө «Дип» маркын 45 станогууд энэ методто оруулагдаа. Энээнэй ашаар заводынь жэл соо 50.000 түхэригэй алмалта хэхэ аргатай болобо.

Механик нүхэр Тарасов токарьна станогой шпиндилиин конструкциие шэнэдхэбэ. Тэрэнэйнь ашаар үйлэдбэриин бүтээсэ хоёр дахин шахуу дээшэлбэ. Иигэжэ, тус заводой инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд стахановскаар ажаллан, уралан нарижуулга ба ухаалан зохёолгоороо токарьнуудай, фрезеровщигуудай үйлэдбэриин үндэр бүтээсэ туйлаха ябадал хангана.

И. Пассек.

Хирпиисэ үйлэдбэрилэгшэдэй габшагай ажал

Улан-Үдын хирпиисын заводой хүдэлмэришэд майн 1-нэй һайндэрые ажалай эрхим бэлэгээр угтахын түлөө эршэ зангидан ажаллажа байна. Үдэр соо 40.000 хэһэг хирпиисэ галдахын оронда 45.000-ые галдана.

Үндэр бүтээсэтэ ажалаараа суута гараһан Мурзатай Сирпимбаев халаан бүхэнэйнгөө нормые 300 процентһэ доошо бэшээр дүүргэнэ. Нүхэр Сирпимбаевай баян дүй дүршэл бүгэдын шадабари боложо байна. Стахановец Хабидулин нормоёо 250 процент дүүргэнэ.

Заводой формовочно цехын мастер нүхэр Щенковой комплексно бригада үдэр бүхэндэ 20.000 хэһэг хирпиисэ бүтээн гаргана.

Тус заводой хүдэлмэришэд стахановскаар хүдэлмэрилһэнэйнгөө ашаар апрелиин түрүүшын хахад соо хэдэн арбаад мянган хэһэг хирпиисэ түсэбһөө гадуур үйлэдбэрилээ.

С. Гамжа.

ВЛКСМ-эй Обкомой IV пленум болобо

Апрелиин 11—12-ой үдэрнүүдтэ ВЛКСМ-эй Бурят-Монголой Обкомой IV пленум болобо. Пленум болбол хабарай тарилгые үнгэргэхэдэ комсомольско организацинуудай хабаадалга тухай ба Заиграйн аймагай комсомольско организацида ВЛКСМ-эй зэргэнүүдэй ургалта тухай асуудалнуудые зүбшэн хэлсэбэ.

Түрүүшын асуудалаар элидхэлые ВЛКСМ-эй Обкомой секретарь нүхэр Гаськов, хоёрдохи асуудалаар элидхэлые —ВЛКСМ-эй Заиграйн айкомой секретарь нүхэр Садовский хэһэн байна.

ВЛКСМ-эй Обкомой пленумдэ хабаадагшад болбол нёдондо жэлэй колхозуудай, МТС-үүд ба совхозуудай комсомольско организацинууд ВЛКСМ-эй XI съездын тогтоолые дүүргэлтэ болгохо зууран хүдөө ажахын культурануудай ургасые дээшэлүүлхын түлөө социалистическэ мүрысөөндэ залуушуулые эдэбхитэйгээр хабаадуулжа шадаһан байгаа гэжэ тэмдэглэбэ. Хэдэн олон залуушуул үндэр дээдэ показательнуудые туйлаһан байгаа. Жэшээлхэдэ, Социалистическэ Ажалай Герой Санжижаб Чойроповой хүтэлбэрилдэг, Баргажанай аймагай Кировой нэрэмжэтэ колхозой таряанажалай бригада 70 гектар талмай дээрэһээ га бүриин 27 центнер, 450 гектар талмай дээрэһээ — га бүриин 16 центнер шаниисэ хуряажа абаһан байна. Энэ мэтын жэшээнүүд яһала олон бии.

Гэхэтэй хамта, үндэр ургасын түлөө тэмсэхэдээ комсомольско организацинууд зарим алдуунуудые гаргадаг байгаа. Тэрэнь хүб гэхэдэ, комсомольско-залуушуулай аминдаа звенонуудые байгуулдаг, башэ колхознигуудай дундахи амиидань комсомолецуудай дунда мүрысөө ябуулдаг, бүхы комсомольско-залуушуулай бригаданүүдай үндэр показательнуудай түлөө башэ, харин зарим рекорднуудай түлөө шармайн оролдолго ябадал байгаа. Мүн пленум дээрэ үгэ хэлэгшэд болбол хүдөөгэй механизаторнуудай дунда залуушуул үсөөн байһые тэмдэглэбэ.

— Газарые эдэлгэлхэдэ ба үндэр ургасые туйлахада механизаторнуудай кадрнууд гол үүргэ зээлдэг байбашье, бидэнэр залуушуулай дундаһаа, илангаа басагадай дундаһаа тракторнистнуудые бэлэдхэхэ хэрэгтэ анхаралаа багаар хандуулнабди — гэжэ ВЛКСМ-эй Мухаршэбэрэй айкомой секретарь нүхэр Аносов хэлэбэ. — Зарим МТС-эй директорнууд, жэшээлхэдэ Суулгын МТС-эй директор нүхэр Дашиев бодбол эхэнэр тракторнистнуудые хэрэггүй гэһэн алдуутай һанал бодол гаргаһан байна. Тэдэ Дашиевай энэ мэтын буруу һанал бодолдо хатуу харюу манай талаһаа үгтөөгүй байгаа.

Саашань нүхэр Аносов болбол тракторнистнууд ба комбайнернуудай дунда залуушуулые олон болгохын ба тэдэнэйнь мэргэжэлые дээшэлүүлхын тулада залуу механизаторнуудай слёт үнгэргэжэ байһан бол һайн байгаа гэжэ хэлэбэ.

ВЛКСМ-эй Обкомой пленум болбол энэ хабарай тарилгые болзор богони болзор соо, агротехническэ дээдэ хэмжээндэ үнгэргэлгэдэ залуушуулые эдэбхитэйгээр хабаадуулха гэһэн тогтоол гаргаба. Тусгаарлабал тэрэ тогтоол дотороо имагтал нүүдэлэй пунктнууд бэшэгдэбэ: комсомолецууд ажалда коммунистическэр хандалгын жэшээ бүхы залуушуулда харуулха, комсомолецуудай авангардна үүргые дээшэлүүлхэ ёһотой; хабарай тарилгые амжалтатайгаар ба шанар һайнтайгаар үнгэргэхын түлөө социалистическэ мүрысөөндэ хүдөөгэй залуушуулые бүхыдэнь хабаадуулха, тиихэ зууран залуушуулай нормоёо үдэр бүри дүүргэхэ ба үлүүлэн дүүргэхын түлөө тэмсэл ябуулха; мүрысөөнэй ябасые үргэнөөр харуулха, мүрысөөнэй дүнгүүдые показателиин доска дээрэ, ханын газетэнүүд ба дайлалхы хуудаһануудта ходоло бэшэжэ байха; түрүү мичуринска наукые таряанажалда нэбтэрүүлхэ үүсхэлые комсомольско организацинууд гаргаха ёһотой; таряанажалай ба тракторна бригадануудта «Комсомольско хиналтын» постнуудые байгуулжа, тэдэнэй эдэбхитэй хүдэлмэрые хангаха; тарилгын дээрэ хүдэлмэрилжэ байһан колхознигуудай дунда агитационно-ойлгуулалгын хүдэлмэриие үргэнөөр ябуулха.

ВЛКСМ-эй Обкомой пленум болбол 1950 ондо — дайнай һүүлэй табанжэлэй түгэсхэлэй жэлдэ үндэр ургаса абахын түлөө ба хабарай тарилгые амжалтатайгаар үнгэргэхын түлөө тэмсэлдэ бүхы хүсэ шадалаа үгэхыень хүдөөгэй комсомолецууд ба залуушуулые уряалба.

Хоёрдохи асуудалаар — Заиграйн аймагай комсомольско организацида ВЛКСМ-эй зэргэнүүдэй ургалта тухай асуудалаар ба гаран хүнүүд үгэ хэлэбэ. Заиграйн аймагай комсомольско организаци хангалтагүйгөөр ургана. Тиимэлһэ тэндэхи 87 комсомольско анхан организацинуудай нилээд олониинь эмхидхэлэй талаар һула байха юм. 1950 оной гурбан һара соо 55 организацинуудай нэгэшье хүниие комсомолдо абаагүй. Илангаа колхозно комсомольско организацинууд муугаар ургана. 26 колхозно комсомольско организацинуудһаа 1950 оной нэгэдэхи квартал соо ороһоо 9-нь ургаһан байна.

ВЛКСМ-эй Обкомой пленум болбол комсомолой зэргэнүүдые түрүү залуушуулаар ургуулхын тулада бүхы залуушуулай дунда, илангаа залуу комсомолецуудай дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие һайжаруулха, суглаа, лекци, элидхэл ба бэшэ үйлэ хэрэгүүдые залуушуулые олоор уряжа хабаадуулха, залуушуулай политическэ ба юрэнхы эрдэмые дээшэлүүлхэдэ анхаралаа түсэгэр хандуулха гэһэн тогтоол гаргаба.

Пленум болбол эмхидхэлэй асуудалые мүн шиидхэһэн байна юм.

БРИГАДА—КОЛХОЗОЙ АЖАЛЫ

Мухаршэбэрэй аймагай „Большевик“ ко

* * *

Колхозуудтахи ажалай эмхидхэлэй гол формо болоhон үйлэдбэриин саг үргэлжын бригаданууд хадаа колхозно үйлэдбэринүүд дээрэ МТС-үүдэй индустриальна техникые, артельнүүдэй өөhэдынь зэр зэмсэгүүдые ба түрүү агрономическа наукын заабаринуудые зүбөөр хэрэглэжэ, хүдөө ажахын культурануудай үндэр баян ургаса ямаршье сагта, ган гасуурайшье үедэ заатагүй туйлаха арга боломжо олгодог байhаниинь түрүү колхозуудай ба бригадануудай хүдэлмэриин олон жэлэй дүй дүршэл дээрэhээ эли тодоор харагдана.

Хүдөө ажахын артелиин Сталинска Уставаар хараалагдаhан бригадна системээр ажаллаhанай ашаар манай ороной колхозно таряашад дайнай hүүлэй үедэ хүдөө ажахынгаа бүхы үйлэдбэриие түргэн темпээр хүгжөөн дэбжүүлжэ шадаhан байна. Үнгэрэгшэ жэлдэ орооhото культурануудай ургаса 7,6 миллиард пүүдтэ хүрэжэ, дайнай урда тээхи 1940 оной ургасые үлүүлhэн ба табанжэлэй түсэбөөр хараалагдаhан, 1950 ондо абтаха ургасын хэмжээдэ хүрэhэн шахуу байха юм. Хлопок, лён, наран сэсэг ба хартаабхын ургаса мүн лэ дайнай урда тээхи хэмжээе үлүүлэө.

Тиихэдэ 1949 оной турша соо хүдөө ажахы хадаа трактор, комбайн, ашаанай автомашинанууд болон бусад машина зэмсэгүүдые дайнай урда тээхи 1940 онойхидо орходоо 3—4 дахин олоор абаа. Иигэжэ, хүдөө ажахымнай техническэ зэбсэгжэлгэ жэлhээ жэлдэ дээшэлжэ байна. Хүдөө ажахыда саг үргэлжэ үзүүлжэ байhан манай ороной промышленностиин энэ ехэ туhаламжа хадаа газартаряаланайнгаа культурые ба ашагые үндэр дээдэ хэмжээдэ хүрэтэр хүгжөөхэ арга боломжо колхозно таряашадта олгоно.

Хүдөө ажахын хүсэтэ техникэ нэлэнхы талмай дээрэл ашаг ехэтэйгээр хэрэглэгдэхэ байна бшуу. Теэд хүндэ машинануудые ашагтайгаар хэрэглэмээр үргэн ехэ полинууд хаана байдаг бэ? Бутархай жэжэ бэшэ, харин тиимэ полинууд, севооборотой үргэлжэ полинууд имагтал таряанажалай саг үргэлжын бригадануудта байдаг ха юм. Тиимэhээ үйлэдбэриин саг үргэлжын бригада болбол колхозуудта ажалые эмхидхэлгын гол формо мүн болоно. Ажалые эмхидхэлгын энэ формо хадаа социалистическэ газартаряалангые улам саашаданиь хүгжөөлгэдэ хизаарлашагүй ехэ арга боломжонуудые олгохо байhаниинь дамжаггүй.

Манай республикын олонхи колхозууд таряанажал дээрээ ажалай эмхидхэлые бригадын формоор гол болгон эрхилдэг байгаа. Олон колхозууд ба бригаданууд орооhото культурануудай ехэнүүд талмай дээрэhээ га бүриин 18—22 центнер ургаса хуряана.

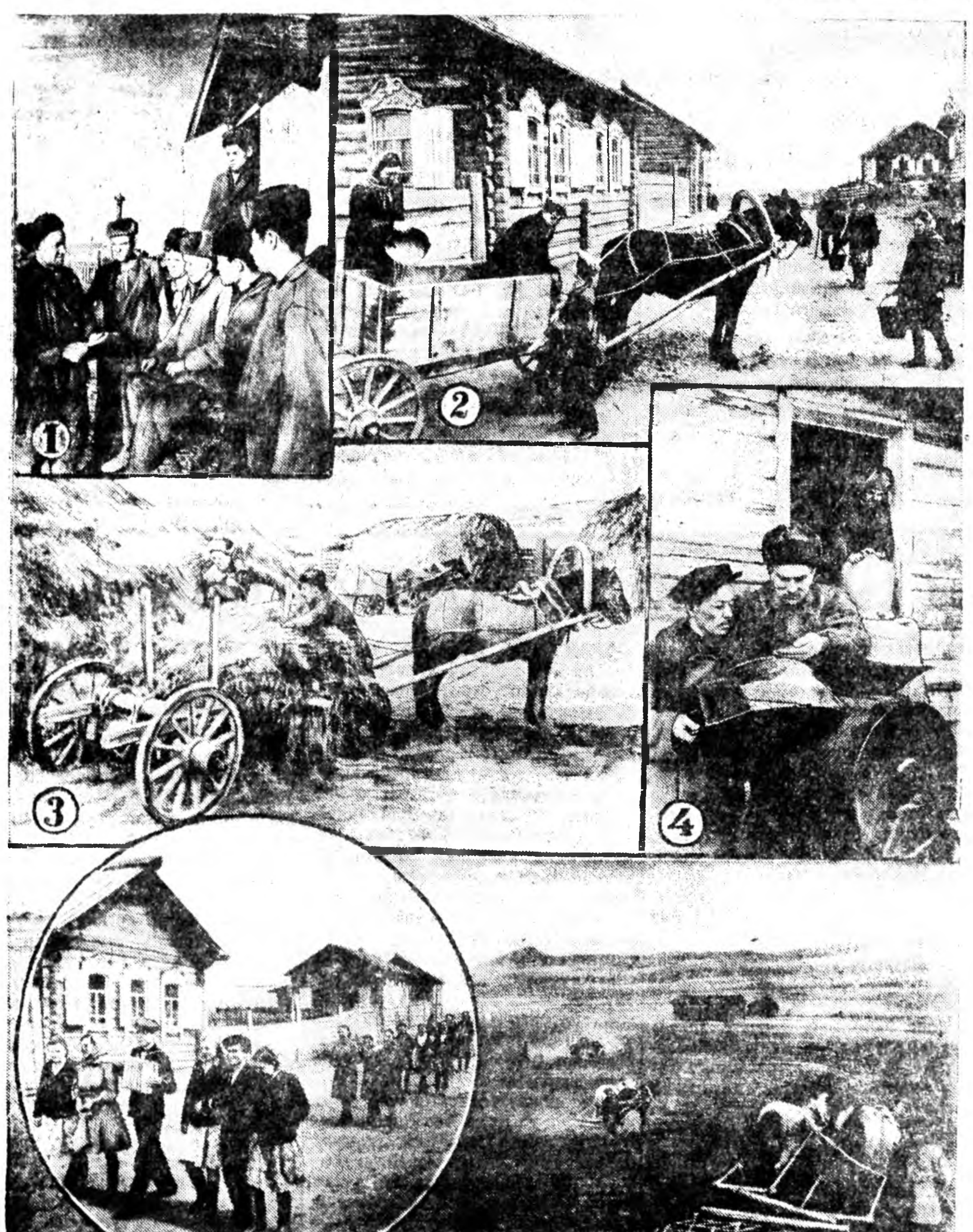
Жэшээ болгон таряанажалай юрын бригадые, Мухаршэбэрэй аймагай «Большевик» колхозой нэгэдэхи бригадые хараад үзэе. Энэ бригада 1931 ондо байгуулагдаа. Тэрэнэй бригадираар Василий Иванович Мурзин мүнөө хүрэтэр таhалгаряагүй шахуу хүдэлмэрилнэ. Тус бригадада 889 гектар таряанай, 200 гектар сабшалангай газарнууд хүдөө ажахын артелиин Уставай ёhoop таhалагдажа үгтэнхэй.

Бригадын полинууд дээрэ Гашейн МТС-эй нүхэр Смолиной хүтэлбэрилдэг тракторна бригада хүдэлмэрилнэ. Энэ бригадын трактористнууд эсэшэ сусашагүй ажалаараа жэл ерэхэ бүри улам үндэр ургаса хуряаха арга боломжо таряанажалай бригадада олгоно. Эдэ бригаданууд хоорондоо нигта хани барисаатайгаар ажалладаг.

Нүхэр Мурзинай хүтэлбэрилдэг таряанажалай 1-дэхи бригадада ажалай эмхидхэл hайнаар табигданхай. Бригадын гэшүүн бүхэн даалгабарита ажалаа хододоо үлүүлэн, эрхим шанартайгаар дүүргэхые оролдодог. Бригадир Василий Иванович Мурзин бригадынгаа ёhотой хүтэлбэрилэгшэ ба ажалайнь эмхидхэлшэ боложо шадаа. Нүхэр Мурзин бригадынгаа гэшүүдтэ үдэрэйнь даалгабаринуудые үдэшэлэн үгэдэг, үглөө үдэшэниинь дүүргэлтыень шалгаhанай hүүлээр шэнэ даалгабари үгэдэг байна. Тиимэhээ бүхы хүдэлмэринүүд саг болзор соогоо, hайн шанартайгаар дүүргэгдэдэг байха юм.

Олон жэлдэ бригадна методээр хүдэлмэрилжэ, ажалай эмхидхэлэй энэ формын үлэмжэ hайниие ажал хүдэлмэри дээрэhээ мэдэhэн тус бригадын гэшүүд өөhэдынгөө хүдэлмэриин дүй дүршэл тухай хөөрэнэд.

Колхозой байгуулагдаhан сагhаа хойшо мүнөө хүрэтэр таhалгаряагүй шахуу бригадираар хүдэлмэрилжэ байгаа Василий Иванович Мурзин, бригадын үргэлжын хани нүхэр, тракторна бригадын бригадир Андриян Семенович Смолин, колхозно хүдэлөөнэй түрүүшын жэлнүүдhээ хойшо хүдэлмэрилжэ байhан түмэршэ дархан Михаил Сергеевич Кузовкин, 1934 онhoo бригадын гэшүүн, сеялщик Афанасий Михайлович Мурзин болон бригадын бусад гэшүүдтэ мүнөөдэрэй номерто үгэ үгтэбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. «Большевик» колхозой таряанажалай нэгэдэхи бригадын поли дээрэ хүдэлмэрилдэг Гашейн МТС-эй тракторна бригада (бригадирынь А. С. Смолин) полевой стандаа зөөжэ ерээд, үйлэдбэриин зүблөө хэжэ байна. 2. Таряанажалай нэгэдэхи бригадада үнэhэ суглуулга. 3. Хүдэлмэриин моридто эдюулхэ үбhэ тэжээл полевой станда зөөлгэ. 4. Таряанай хүрэнгэ хороор угаалга. Колхозой агротехник П. Белозеров ба Гашейн МТС-эй участково агроном А. Пazapов хороор угаагдаhан хүрэнгэ үзэжэ байна. 5. Хүрьhэнэй шииг нойтые барихын зорилгоор нэгэдэхи бригада эртын борнойлго эхилбэ. Хүрээ соо—бригадын залуушуул хүдэлмэриhөө сүлөө үедөө колхозойнгоо клубта ошожо, культурнаар сагаа үнгэргэдэг.

М. Минеевэй фото.

* * *

Сталинай зааhан замаар

Колхозно байгуулалтые зохёогшо нүхэр Сталин, большевистскэ парти ба советскэ правительство болбол колхозуудта ажалай эмхидхэлые зүбөөр табилгада хододоо ехэ анхарал хандуулдаг байна. Колхозно хүдэлөөнэй үшөө түрүүшын жэлнүүдтэ колхоздохи ажалай эмхидхэлэй гол принципүүд тодорхойгоор хараалагдаhан байгаа. Хүдөө ажахын түрүү артельнүүдэй дүй дүршэл дээрэhээ үндэhэлэн, парти ба правительство хадаа колхозуудта ажалай эмхидхэлэй гол ба главна формонь—үйлэдбэриин саг үргэлжын бригада болохо ёhотой гэжэ колхозуудта зааhан байха юм. 1932 ондо ВКП(б)-гэй Центральна Комитет болбол «Колхозуудые эмхидхэлэй-ажахын талаарнь бүхэжүүлхэ өөлжээтэ хэмжээ-ябуулганууд тухай» тогтоол соогоо колхозуудта ажалай эмхидхэлэй гол формонь саг үргэлжэ хүдэлмэрилдэг гэшүүдтэй үйлэдбэриин бригада байха болоно гэжэ мүн лэ зааhан байгаа.

Үйлэдбэриин саг үргэлжын бригада болбол хүдөө ажахы дээрэ хүндэ техникые үргэнөөр хэрэглэжэ, газартаряалангай культурые ба ашагые дээшэлүүлхэ бүхы условинуудые бии болгодог байна. Бригада тухай эдэ бүхы хараалмжанууд колхозно ажабайдалай үндэhэн хуули—хүдөө ажахын артелиин сталинска Устав дотор онсо тэмдэглэгдэhэн байха юм.

Манай таряанажалай 1-дэхи бригада хоёр артельнүүдэй нэгэдэжэ, «Большевик» колхозой тогтоhон дары, 1931 ондо байгуулагдаа hэн. Бригадын байгуулагдаhан дары, хүдөө ажахын артелиин Уставай ёhoop, манай бригадада газар, хүдэлмэриин мал, байра байдалнууд, зэр зэмсэгүүд актаар тушаагдажа үгтэhэн байгаа.

Колхозойнгоо хүгжэлтэтэй хамта бригадамнай саг үргэлжэ бэхижэжэ, хүдөө ажахын культурануудые тарилгада, илангаяа социалистическэ газартаряалангай ехэ hалбари — таряанажал дээрэ ажалай эмхидхэлэй гол формо боложо шадаhан байна.

В. И. МУРЗИН, таряанажалай 1-дэхи бригадын бригадир

Колхоздомнай хамта дээрээ таряанажалай 3 бригаданууд бии. Минии хүтэлбэрилдэг нэгэдэхи бригада 51 гэшүүдтэй, тэрэ тоодо 6 залуушуул хүдэлмэрилдэг. Ажахын кампанинуудай үедэ хүдэлмэриин 38 морид, 5 сарнууд хүдэлдэг. Тарилгымнай талмай жэлhээ жэлдэ үргэдхэгдэнэ. Жэшээнь, 1947 ондо 411 гектар дээрэ орооhото культурануудай тарилга хэhэн байгаа haa, мүнөө хабар 519 гектарта тарихамнай. Мүн тэрэшэлэн орооhото культурануудай ургаса жэл бүри дээшэлнэ. 1947 ондо гектар бүриhөө 9,5 центнер таряа, тэрэ тоодо 10,3 центнер шэниисэ хуряагаа haa, 1949 ондо гектар бүриhөө 13,7 центнер таряа, тэрэ тоодо 16,7 центнер шэниисэ хуряаhан байнабди. Бүхы колхозоороо муу бэшэ ургаса хуряаhанай ашаар 1947 ондо колхознигуудай ажалта үдэр бүхэндэ 2,3 килограмм, 1948 ондо —2,5, 1949 ондо—3,2 килограмм орооhон хубаагдаhан байна. Нёдондо манай колхоз гүрэндөө 36.000 пүүд таряа тушаагаа.

Агрономическа наука хадаа таряанай ургасые дээшэлүүлхэ найдамтай зэбсэг манай бригадын гарта барюулаа. Ногоо тарилсадаг газартаряалангай системэ тушаа академик В. Р. Вильямсын гайхамшагта hургаалые хэрэг ажал дээрэ бэелүүлэн, манай колхоз полевой 10 политой, 7 политой севооборотуудые, мүн фермэ шадарай, бууса шадарай ба овощной севооборотуудые ойрын сагта ашаглажа эхилхэмнай. Полевой севооборотуудай полинуудта тариха олон жэлэй ногоонуудай үрhэ суглуулхын тулада 4 гектар дээрэ люцернэ тариhан байгаабди. Мүнөө жэлдэ тэрэнэй ургасые хуряахадаа олон жэлэй ногоонуудай ү... hэтэй боложо, севооборотоо ... рэнээр ашаглажа эхилхэ байна... ди.

Севооборотуудай полинууд ... рэ агротехническэ хэмжээнүүд ... рин бэелүүлэгдэдэг. Үнгэрэг... үбэлдөө полинууд дээгүүр ... тогтоогдоhон, 700 тонно на... зөөгдэhэн, 4 тонно үнэhэн, 2 то... шубуунай аргал суглуулагда... байна. Байгша он соо 50 гектар... шэниисэ хэрээhэлүүлэн тариха, ... гектарай (гречихэ ба хартааб... ургасада искусственнаар нэмэ... үрэжүүлгэ хэхэ, овёсой хүрэнг... агаараар дулаасуулан шанаржу... ха, шэниисын, хара таряанай ... хартаабхын ургажа байха ... борнойлхо, орооhото культуран... дай хүрэнгэ «АБ» болон «Гра... зан» хороор угааха, яровизаци... байнабди. Хабарай тарилгын ... дэлмэридэ 17 плугууд, 12 ... борной, 2 сеялкэ ябаха байна.

Хүдөө ажахын оньhото машин... нуудые таряанажалай үйлэдбэ... дээрэ үргэнөөр хэрэглэдэг боло... ябадал бригадын хүсые хэдэн ... хинаар нэмээгээ. Манай бригад... поли дээрэ Гашейн МТС-эй № ... тракторна бригада хүдэлмэрил... Нёдондо тракторна бригадын ... сөөр 316 гектарта шэниисын т... рилга хэгдэhэн юм. МТС колхо... хоорондын договорой ёhoop мүнө... жэлдэ тракторна бригадын хүсэ... 343 гектарта шэниисын, 55 ге... тарта хара таряанай тарилга ха... дэхэ ба 300 гектар пар хахала... даха байна.

Таряанажалай ба трактор... бригадануудай хоорондохи хан... барисаае улам бэхижүүлжэ, ко... хозойнгоо таряанай ажахые ё... то баян ажахы болгохын түлө... эсэшэгүйгөөр тэмсэхэ байнабди. Түрүү наука, техникэ ба бриг... дынгаа үйлэдбэриин хүсые та... ралдуулан, зүбөөр хэрэглээд ба... хадаа таряанажал дээрэ ул... ехэ амжалтануудые туйлахамн... дамжаггүй.

Эрхим шанартайгаар тариха

1934 онhoo хойшо бригадын гэшүүнби. Зургаан жэлдэ сеялщигээр хүдэлмэрилөөб. Мүнөө жэлдэ найман рядтай сеялкэ дээрэ хүдэлмэрилхэ байнаб. Үдэрэйнгөө даалгабариие хододоо үлүүлэн дүүргэхые оролдогшоб. Нёдондо үдэрэй 4 гектар тариха нормотой байгаа hаа, хада майлатай газарта 4,3 гектар хүрэтэр таридаг байгааб.

Тарилга хэхэ зуураа, голодоhо, забhар гаргахагүйн түлөө, гүнзэгыгөөр тарихын түлөө анхаралаа ехээр хандуулдагби. Мүн тарилгын нормо бүрин сахигдадаг. Нэгэ ехэ талмай тарижа дүүргэhэнэй hүүлээр заха хүбөөгын тойруулан хоёр мүр ябуулжа, таридаг байнаб. Сеялкын хойноhоо техническэ харууhалга хэжэ, тарилгынь аппарат, дискэнүүд ба пружинануудыень үдэр бүри шангадхадагби. Тарихадаа үүрэй сайха батта эхилээд, үдэшэ сеялкын мүрэй харагдахаяа болиторынь хүдэлмэрилдэгбди.

Мүнөө хабартаа тарилгын хүдэлмэриие эрхим шанартайгаар дүүргэжэ, баян ургаса хуряалгада өөрынгөө хубитые оруулха, бригадаяа улам бэхижүүлхэ хэрэгтэ бүхы хүсөө элсүүлхэ хүсэлэнтэйб.

А. М. Мурзин, бригадын гэшүүн, сеялщик.

ҮРҺЭНЭЙ ТАРЯА ҺААДГҮЙГӨӨР ЗӨӨХЭ

Хабарай тарилгын үедэ бригадынгаа морин сеялкэнүүдтэ хүрэнгэ шэрэхэ хүдэлмэри жэл бүри намда даалгагдадаг. Энэнэй юрын ажал байбашье hаань, тэрээндэ харюусалгатайгаар хандаха хэрэгтэй. Юуб гэхэдэ, тарилгын халуун үедэ хүрэнгэ дутаажа, сеялкэнүүдые hаатуулжа яабашье болохогүй ха юм.

Тиимэhээ би үрhэнэй таряа таhалдуулангүй шэрэхые бүхы хүсөөрөө оролдодог байнаб. Кладовшигhаа хүрэнгые фактурай ёhoop тушаажа абаад, сеялшигтэ гарынь табюулан тушаадагби. Ингэжэ нэгэ үдэр соо 12 центнерhээ бага бэшэ гэхэ гү, хабарай хүдэлмэриин турша соо 2 мянга үлүүтэй пүүд хүрэнгэ шэрэдэг байнаб. Мүнөө хабарай тарилгын үедэ хэзээ хэзээнэйхиhээ эршэмтэйгээр хүдэлмэрилжэ, бригадынгаа үндэр баян ургаса хуряаха хэрэгтэнь бүхы хүсөө зорюулхаар шиидэнхэйб.

А. М. Барышникова, үрhэнэй таряа шэрэгшэ.

Бригадын уялгаhaa

◆ 50 гектар талмай дээрэhээ га бүриин 20 центнер, үлэгшэ талмай дээрэhээ га бүриин 14 центнер шэниисэ хуряаха.

* * *

◆ Эртын орооhото культурануудай тарилгые майн арба хүрэтэр дүүргэхэ.

* * *

◆ Орооhото культурануудай тарилгые хороор угаагдаhан үрhөөр хэхэ.

* * *

◆ 100 гектар пар дээрэ хабарай эртын борнойлго-культиваци хэжэ, хүрьhэндэ шииг нойто бариха.

* * *

◆ Бригадын гэшүүн бүхэн хабарай тарилгын болон бусадшье хүдэлмэринүүд дээрэ үдэр бүриингөө даалгабариие дүүргэхэ ба үлүүлэн дүүргэхэ.

Морин бүридэ—өөр... тоног зэмсэг

Түрүүшын жэлнүүдтэ ма... бригадада морин бүридэ хому... зэмсэг тааруулагдадаггүй, дайр... даhан лэ зэмсэг угалдаг байh... ушарhaa моридые гэмтээхэ ябад... слоор үзэгдэдэг hэн. Иимэ ябад... дары усадхагдаhан байгаа. Мүнө... бригадымнай морин бүхэн өөр... хомууд зэмсэгтэй болоо.

Моридой тоног зэмсэг зап... хүдэлмэриие январь, феврал... март hарануудай турша соо бүр... дүүргэдэгби. Удаань тэргэ, шан... дархалха, пелшэн бариха мэтэ... бригадынгаа элдэб ажал ха... байнаб. Үнгэрэгшэ үбэлдөө голо... 15 хомууд, построомкын 36 х... муул, олон хударга, хазаар боло... бусад зэмсэгүүд заhагдаа. Бриг... дамнай моридой бүрин түгэс тоно... зэмсэгтэй хабарай тарилгын хү... дэлмэриие угтаба.

В. П. Смолин, тоног зэмс... заhагша.

Коммунистнуудай үльгэр жэшээ

Колхозой коммунистнууд бүхы колхознигуудаа коммунистическээр, Эхэ орондоо үнэн сэхээр хүмүүжүүлгын хүсэн боложо шадаhан байна. Тэдэнэй үдэр бүриин оролдолгын ашаар, харуулан ойлгуулгын, шангаар уншалгын хүдэлмэринүүд, ханын газетэнүүд ба «дайшалхы хуудаhанууд» колхознигуудай идейно-политическэ хатуужалай, культурна ургалтын гуламта үнэхөөрөө болоо.

Ажахын ба политическэ кампанинуудай үедэ олон коммунистнууд ба комсомолецууд агитаторнуудаар хүдэлмэрилдэг байна. Тэдэнэй нэгэниие онсо тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Комсорг-агитатор нүхэр Мурзина тарилгын, хуряалгын үедэ полевой стануудаар ябажа, колхознигуудта газетэ, журналнуудые уншажа үгэдэг, ханын газетэнүүдые гаргалсадаг юм. СССР-эй Верховно Советдэ hунгаха hунгалтын үедэ hунгуулиин Участково комиссиин гэшүүнээр хүдэлмэрилhэн ба ажалшадай дунда агитациин хүдэлмэриие эсэшэгүйгөөр ябуулhан байна.

Колхозой 9 коммунистнуудай олонхинь харюусалгатай ба хүтэлбэрилхы хүдэлмэри дээрэ ажаллажа байдаг. Жэшээлхэдэ, коммунист Николай Белозёров нёдондо трактористаар хүдэлмэрилжэ, таряанажалай нэгэдэхи бригада... үндэр ургаса хуряаха ябадал... өөрынгөө пилээд ехэ хубиты... оруулаа hэн. Мүнөө № 2 трактор... на бригадын бригадираар хүдэл... мэрилхэнь. Тиихэдэ коммунист Иван Пантелеймонович Поломош... ных «Коммунар» комбайн дээрэ хү... дэлмэрилжэ, бригадын таряа бого... нихон болзор соо хуряалсаhан бай... ха юм. Тэрээгээрээ таряа тушаа... гаар болзорhoo урид, октябриин 15-да гүрэнтэйгөө тоосохо арга бо... ломжо колхоздо олгоо. Тиихэ... коммунист Александр Ушако... харюусалгата ажал дээрэ—колх... зой шалгалтын комиссиин түрүү... лэгшээр, правлениин гэшүүнээр хү... дэлмэрилнэ.

Коммунистнууд өөhэдынгөө идей... но-политическэ хэмжээе дээш... лүүлхын түлөө үнэн зүрхэ... hөө оролдодог. Тэдэнэр «ВКП(б)... гэй хуряангы курсые» шудал... ха кружогто hуралсажа бай... Мүнөө биднэр — коммунист... политическэ эрдэмээ улам дээш... лүүлхэ, колхознигуудые марк... сизм-ленинизмын сурталаар хүмү... жүүлгэдэ, ажахын ехэ кампани — хабарай тарилгые агротехничес... hайн, богони болзор соо дүүр... ябадалда бүхы хүсэеэ элсүү... зорилготойбди.

И. И. Поломощных, колх... парторганизациин секретарь.

ЭМХИДХЭЛГЫН ГОЛ ФОРМО МҮН

«...к» колхозой колхознигууд хөөрэнэ

...рид—бригадын ехэ хүсэн

...ээ ажахын оньһото машиhaa гадна, hайн мори ...н колхоз, бригада бүхэн ...а тарилгын ба хуряал... хүдэлмэринүүдые хаhа ... соонь дүүргэдэг гэжэ ма... бригадын гэшүүд өөhэдынгөө ...й дүй дүршэлhөө hайн мэ... болонхой. Би бригадынгаа ...жал дээрэ хүдэлмэрилхэ ..., моридые харууhалгада ...салга ехэтэйгээр хандадаг, ...е тамир шадал hайнтай... байлгахын түлөө бүхы ху... оролдодог байнаб.

...өөрынгөө туhалагша Иван ...ломеевтэй хамта бригадын ... моридые, тэрэ тоодо хүдэл... 38 моридые харууhалдаг. Моридной бултадаа лунда ба «Гра...» ...hаа дээшэ шадалтайнууд. ...тоо үдэрэй 8 килограмм (гурба удаа), 12 килограмм ...мо, 1 килограмм концентрат ...рүүр), 4 килограмм зелёнко ... ба 4—5 дахин уhалдаг бай... hолоомые хонолгодонь үб... холижо ба зелёнко ехэнхи... ...р, үглөөгүүр багаашагаар ...дэгбди. Зундаа туhалаг... ...а ээлжээлэн моридоо үдэр ... адуулагшабди. Бидэнэр ...азарга, гүүн ба унагадые ...алдагбди. Унагадые апре... хорёодоор адуушанда ту... ...г байнабди.

...ша хабарай тарилгада ...н, бригадаяа эрхим шадал... мори унаагаар хангахын түлөө ...р тэмсээбди. Тиин өөhэ... ...ө урдахи зорилгые дүүргээб... ...жэ мүнөө найдамтайгаар хэ... шадаха байнабди.

Я. Я. Мальцев,

бригадын гэшүүн, ахалагша ...оришон.

Манай хани барисаан

Колхозно газартаряалангай жэлhээ жэлдэ улам ехээр хүгжэхэтэй хамта хүдөө ажахын механизаторнуудай үүргэ бүри дээшэлхэ зэргэтэй. Тарянанажалай ба тракторна бригаданууд хоорондохи хани барисаагаа улам бэхижүүлэн, түрүү агрономическа наукые үргэнөөр хэрэглэн ажаллаад байгаа hаа, сагай уларилай эрхэ байдалай нүлөөндэ оронгүйгөөр, ямаршье ган гасуур жэлдэ үндэр баян ургаса хуряажа шадаха байна.

Минии хүтэлбэрилдэг № 1 тракторна бригада арбаад жэлдэ «Большевик» колхозой поли дээрэ хүдэлмэрилнэ. Би өөрөө 1937 ондо тракторист боложо, энэ бригадынхидай зэргэдэ ороо hэм. 1947 ондо бригадираар томилогдоод, хүдэлмэрилжэ байнаб. Манай бригадада гурбан СХТЗ, нэгэ ЧТЗ тракторнууд даалгагданхай. Мүнөө хабар 5 трактористнууд хүдэлмэрилхэ юм. Үнгэрэгшэ жэлдэ трактористнууд Федоров, Барышников, Оленников гэгшэд hайнаар хүдэлмэрилжэ, халаанайнгаа даалгабаринуудые дүүргэдэг ба үлүүлэн дүүргэдэг байгаа.

Нёдондо манай бригада тарянанажалай нэгэдэхи бригадын 316 гектар дээрэ шэнисын тарилгые эрхим шанартайгаар, агротехническэ hайн болзор соо хэжэ, га бүриhөө 16,7 центнер шэнисэ хуряаха арга боломжо өөрынгөө бригадада олгоhон байна. Иимэ ургаса туйлалсаhанай ашаар трактористнууд ажалта үдэр бүридөө 3,2 килограмм таряа абаhан байха юм.

Колхоз МТС хоорондын договорой ёhoop манай бригада байгша ондо тарянанажалай нэгэдэхи бригадада 343 гектарта шэнисын, 55 гектарта хара тарянай тарилга хэхэ, 300 гектар пар хахалха байна. Мүн ехэ талмайда эртын борнойлго-культиваци хэжэ, хүрьhэнэй шииг нойтые бариха байнабди. Тэрэшэлэн договорой ёhoop 1950 ондо тарянанажалай нэгэдэхи бригадын га бүриhөө иимэ ургаса суглуулха ябадал хангаха зорилготойбди: орооhото культуранууд — 13,9, тэрэ тоодо намарай хара тарян, хабарай шэнисэ, хара тарян, овес—14,5—14,5, хартаабха—120, овощь—125,6, олон жэлэй ногоон (үбhэн)—26,5, олон жэлэй ногоон (үрhэн) — 1, силосно культуранууд—150, тэжээлэй корнеплодууд—120, зелёнко—24 центнер гэхэ мэтэ.

Хабарай тарилгын үедэ манай тракторна бригадада тарянанажалай бригадаhаа туhалбарин хүдэлмэрилэгшэд: ЧТЗ тракторта 4 прицепщигүүд, СХТЗ тракторнуудта 5 прицепщигүүд, 2 сеялщик, уhа шэрэхэ 2 хүн, горючи ба түрхихэ тоhо зөөхэ 2 хүн, тоо бүридхэлшэ, повар гэхэ мэтэ хүнүүд хүдэлмэрилхэ байна. Энэ хадаа тарянанажалай үйлэдбэри дээрэ хоёр бригадануудай ёhотой хани харилсаата ажал болохо байна бшуу.

Тарилгын ба таряа хуряалгын үедэ тракторна бригадын тоо бүридхэлшэ-агитатор нүхэр Мурзина трактористнуудай дунда агитационно-ойлгууламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулдаг, газетэ, журналнуудые уншажа үгэдэг, ханын газетэ ба «Дайшалхы хуудаhануудые» гаргалсадаг юм.

Манай бригада полевой стандаа зөөжэ ерээд, тарилгын урда тээхи элдүүрилгые эхилбэ. Мүнөө жэлдэ манай бригадын гэшүүд хоорондоо социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлэн, тарянанажалай бригадатай хани барисаагаа улам бүхэжүүлэн, тэрээнтэй хамтадаа үндэр ургасын түлөө урда урдынхиhaa улам шангаар тэмсэхэ байна.

А. С. Смолин, Гашейн МТС-эй № 1 тракторна бригадын бригадир.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Большевик» колхозой тарянанажалай нэгэдэхи бригадын бригадир Василий Иванович Мурзин ба Гашейн МТС-эй тракторна бригадын бригадир Андриян Семенович Смолин эртын борнойлгые эхилжэ байhан үедэ.

М. Минеевэй фото.

Хүдөө ажахын ...нануудые аубөөр ашаглаха

...анажалай бригадын хүсэнэй ...э хубинь хадаа хүдөө ажа... ...ростой машина зэбсэгүүд мүн ... Тэдэ зэбсэгүүдые шудал... ...ригадын гэшүүд хүдөө ажа... ...ында механизмуудтай хамта ...ажал дээрэ үгааехэ хүсэн ...о бүридэдэг байна.

...адын гэшүүндэ ороhон саг... ...ойшо жэл бүри шахуу плуг... ...үдэлмэрилөөб. Хараха ян... ...плуг гээшэ тон простой зэб... ..., тэрэнэй оншыень олоогүй ...үрэ багатай байдаг. Хара ...р нимгэн аад, дороо эльhэ..., али шулуутай газарта, ... ба хара хүрьhэтэй ... плугаа ямараар табихаяа ...н hайн мэдэхэ уялгатай. Га...халха нормомнай үдэрэй 0,70 ... гектар юм. Би энэ нормоёо ...оо 115 — 120 процент ...гшэб. Тиин хабарай хүдэл... ...н турша соо 35—40 гектар ...хахалдаг байнаб. Намартаа, ...нгаа эдеэшэхэдэ таряа ..., тарянанай талмайн углуу ...жа ба боожо, комбайнын ...мэри бэлэдхэдэгбди.

...барай тарилгын хүдэлмэринь ...оо эртын борнойлгоор гэхэ ...рьhэнэй шииг нойтые барил... ...хилдэг тула эгээн түрүүн би ... борнойгоор пар борнойлхо ...абари абанхайб.

...нойлго, хахалалга дээрэ нор... ...үүлэн дүүргэжэ, бригадын... ...эрэ хүндые хамгаалхын ту... ...ээ хэзээнэйхиhээ эршэтэйгээр ... зоригжонхойб.

Б. И. Хохлова, плугшан.

Бригадын түүхэhээ

◆ **Тарянанажалай саг үргэлжын нэгэдэхи бригада колхозой тогтоhон дары, 1931 ондо байгуулагдаа.**

* * *

◆ **Тэрэнэй бригадираар Василий Иванович Мурзин томилогдоод, мүнөө хүрэтэр таhалгаряагүйгөөр шахуу хүдэлмэрилнэ.**

* * *

◆ **Тус бригада Советскэ Армиин зэргэдэ 20 гэшүүдээ эльгээгээ.**

* * *

◆ **Бригадын гэшүүд бүхы колхознигуудтайгаа хамта, ажалта үдэр бүридөө 1947 ондо 2,3 килограмм, 1948 ондо 2,5, 1949 ондо 3,2 килограмм таряа абаа.**

* * *

◆ **Ажалай габьяа харуулhан бригадын гэшүүд Левитан, Мурзина гэгшэд 1941 ондо Москвада нээгдэhэн хүдөө ажахын выставкэдэ хабаадалсаа.**

* * *

◆ **Бригадын гэшүүн, түмэршэ залуу дархан Сергей Ревенский аймгүйсэдкомой дэргэдэ байгуулагдаhан хүдөөгэй ба колхозно барилгын таhагта хүдэлмэрилхөөр дэбжүүлэгдээ.**

* * *

◆ **Нэгэдэхи бригада 1947 ондо 411 гектар дээрэ орооhото культуранууда тарилга хэhэн байгаа hаа, 1950 ондо 519 гектар дээрэ тарихань.**

Өөрынгөө мэргэжэлдэ залуушуулые hурганаб

Колхозой тогтоhон сагhaa хойшо би түмэршэ дарханаар хүдэлмэрилнэб. Энэ үе соо колхозой нилээд олон машина зэмсэгүүд минии гараар заhабарилагдаа. Гансахан 1949 оной намар-үбэлэй турша соо 30 плуг, 40 борной, 4 сеялкэ заhабарилhан ба модошо дархашуул нүхэд Смолин, Шырикалов гэгшэдтэй хамта 45 тэргэ бүтээhэн байнаб. Мүн мөөрэ, дугааг, оглёбо мэтын шухала хэрэгсэлнүүд олоор хэгдэдэг байна.

Хүдөө ажахын машина зэбсэгүүдые хаhа саг соонь, эрхим шанартайгаар заhабарилжа, хабарай тарилгын хүдэлмэрине түгэс бэлэдхэлтэйгээр угтаха гээшэ бидэнэрэй —түмэршэ ба модошо дархашуулай нангин зорилго болоно. Бидэнэр заhабарилгын хүдэлмэрие холодоо болзорhоонь урид дүүргэдэг байhан ба мүнөөшье жэлдэ дүүргэhэн байнабди. Тиимэhээ тарянанажалай 1-дэхи ба 2-дохи бригаданууд полевой хүдэлмэрине түгэс бэлэдхэлтэйгээр угтаба.

Колхозоо, тарянанажалай бригаданудые бэхижүүлхэ хэрэгтэ шэнэ кадрнуудые бэлэдхэлгэ угаа ехэ удхашанартай гэжэ би hайн мэдэдэгби. Хуушан материал хэрэглэхэ, элдэб гагнуури шудалха талаар өөрынгөө дүй дүршэлые залуушуулда дамжуулжа үгэхын түлөө оролдогшоб. Түмэршэ дарханаар хүдэлмэрилhэн үе соогоо 7—8 залуу дархашуулые hургааб. Тэдэнэймни нэгэн Сергей Ревенский онсо hайн шадабари харуулжа, аймгүйсэдкомой дэргэдэ шэнээр байгуулагдаhан хүдөөгэй ба колхозно барилгын таhагта хүдэлмэрилхөөр дэбжүүлэгдэнхэй.

Хабарай тарилгада бэлэдхэлые дүүргэhэнэй hүүлээр өөрынгөө туhалагшатай хамта, үбhэ ба таряа хуряалгын машина зэбсэгүүдые заhабарилжа эхилээ hэмди. 6 сенокосилка, 7 морин тармуур ба 4 жатка эрхим шанартайгаар заhажа, үбhэ, тарягаа hаад түбэггүйгөөр хуряаха арга боломжо бригадануудтаа олгохо байhамнай дамжаггүй.

М. С. Кузовкин, түмэршэ дархан.

Наука ажал хоёрой холбоон

...1942 онhоо тус колхоздо аг... ...ээр хүдэлмэрилжэ, агро... ...скэ заабаринуудые бэелүүл... ...дал нигтаар сахижа байнаб. ...й ургасые дээшэлүүлхэ ... нүхэсэл болохо энэ хүдэл... ... hаланаар хандаhан газар... ...гаса хэзээдэшье сагай улари... ...эхэ байдалай нүлөөндэ оро... ...ища.

...өө тарянанажалай 1-дэхи ...н бригадир нүхэр Мурзин... ...ита байгша ондо ургасые ...ахэ хэдэн хэмжээнүүдые ...хэмнай. Жэшээнь, 30 цент... ...есой хүрэнгые академик Т. ...енкын методээр—агаараар ...улан шанаржуулха, 72 ... хартаабхын хүрэнгэ ...илха, намарай хара ... ба олон жэлэй ...й тарилгые ургажа бай... борнойлхо, орооhото куль... ...дай үрhые тарилгын урда ...» ба «Гранозан» хоронуудаар угааха, 50 гектарта шэнисэ хэрээhэлүүлэн тариха, 20 гектарта гречиха үргэн рядтайгаар тариха, хара тарянанай ба гречихын (111 гектар) сэсэглэжэ байхада искусственнаар нэмэлтэ үрэжүүлгэ хэхэ, мүн бусад олон агротехническэ хэмжээнүүд бэелүүлэгдэхэ юм. Мүнөө тарянанай хүрэнгэнүүд дууhандаа тарилгын кондицида хүргэгдэнхэй. Тэрээнhээ гадна, «Лютесценс — 062» сортын шэнисые «Фильгия» гэжэ шэнэ сортын шэнисээр андалдаха байнабди.

Түрүү советскэ агрономическа наукын заабарие бэелүүлэн, хүсэтэ механизмуудые хэрэглэн ажаллахадаа үндэр ургаса туйлаха байhамнай дамжаггүй. Наука ажал хоёрой хани барисаан—үндэр ургасын үндэhэ hуури мүн гэhэн уряатайгаар манай колхознигууд хүдэлмэрилжэ байна.

П. М. Белозёров, агротехник.

НЭГЭДЭХИ БРИГАДА

☆ ОЧЕРК ★ ★

Хада майлын араар саhанай үлэгдэлнүүд hэрхиилдэн, үнгэеэ боролонхой хаа яа сооҳорлон харагдана. Үбэр талаархи тарянанай газар гэдэжэ, үглөө мүнөөгүй эртын борнойлго эхилхээр болоhон хэбэртэй. Тэрэ саагуур — нёдондо хахалагдаhан парай үргэлжэ ехэ талмайнууд тоhолиг хараар үнгэтэн зэрэлгээтэнэ, тэрэ доогуур—тарянанай полиин захада хэдэн гэрнүүд, амбарнууд, ток ба наран сушилка тобойлдоно. Энэ хадаа «Большевик» колхозой тарянанажалай нэгэдэхи бригадын Сулхари нютагтахи полевой стан ба тарянанай участок гээшэ.

Игаажа байhан уужам поли дээгүүр хабарай айлшан — арюухан hэбшээн даляа hэбинэ. Энэ үедэ нэгэдэхи бригадын бригадир Василий Иванович Мурзин полевой станhаа гараад, пар соогуур яаралгүйгөөр гэшхэлнэ. Василий Иванович ябад гээд лэ тонгойжо, гэдэhэн шорой бажуугаад үзэнэ. Тиин майлын оройдо гаража, иишэ тиишээ hарабшалан нэгэ хэды байhанай hүүлээр полевой стан тээшээ ябашана.

— Зай саг ерээ. Үдэhээ хойшо заабол борнойлжо эхилхэ, —гэжэ аман соогоо гүнгэнэн, шударгыгаар алхална. Полевой станда ойротожо ябахадань, Гашейн МТС-hээ ерэhэн харгыгаар плуг сеялкэнүүдые шэрэhэн хэдэн тракторнууд тооhо бурьюулан орожо ерэбэ. Тракторна отрядай толгойдо бригадир Андриян Семенович Смолин ЧТЗ-е жолоодон ябана. Василий Иванович трактористнуудые угтан ошоод, ябууд дунданьь ЧТЗ дээрэ гаража:

— Зай бригадир, хүндэ артиллерн хүрэжэ ерэбэ гү?—гэжэ Смолиндо хүхюунээр дуутарна.

— Ерэбэ даа. Нэгэ ЧТЗ, гурбан СХТЗ, табан трактористнууд. Зай главнокомандалагша ямар захиралта үгэхэеэ байнабта? —гэжэ Смолин урдаhаань энеэбхилнэ.

— Үдэ болотор түбхинэгты. Үдэhээ хойшо борнойлжо эхилхэбди. Морин трактор хоёрсо нэгэ доро гаргахэ болоо хэбди, —гээд, Василий Иванович борной болон хомууд зэмсэгүүдээ таарuuлжа байhан борнойшод тээшэ харана.

Трактористнууд тракторна хоёр вагон соо байра байдалаа түхеэрэнэ, түбхинэнэ, трактор борнойнуудаа борнойлгодо бэлэдхэнэ...

Энэ хоёр бригада хододоо сугтаа хүдэлмэрилжэ, үндэр баян ургаса хуряахын түлөө нэгэн hаналтайгаар тэмсэдэг байна. Мүнөөшье жэлдэ хамта ажаллахань. Үнгэрэгшэ жэлдэ энэ бригадын трактористнууд Федоров, Барышников, Оленников, тарянанажалай бригадын плугшад Хохлова, Чилимов болон бусад хабарай тарилгын ба хуряалгын үедэ жэшээтэ hайнаар ажаллажа, үдэр бүриингөө даалгабарине хододоо үлүүлэн дүүргэдэг байгаа. Нёдондо тракторна бригадынхидай элдүүрилhэн ба тариhан 316 гектар дээрэhээ га бүриин 16,7 центнер шэнисэ хуряагдаhан юм. Тарянанажалай нэгэдэхи бригада орооhото культурануудай бүхы талмайн гектар бүриhөө 13,7 центнер таряа суглуулжа, ургаса хуряалгаараа социалистическэ мүрысөөндэ нүгөөдэ хоёр бригадануудаа илажа гараа hэн. Мүнөө энэ бригада нёдондонойхиhоо hураггүй ехэ талмай дээрэ тарилга хэхэ байна.

Бригадын гэшүүд нютагайнгаа колхозуудай уряае дэмжэжэ, байгша ондо ехэнүүд талмай дээрэhээ үндэр ургаса хуряахын түлөө хоорондоо мүрысэн, хэзээ хэзээнэйхиhээ эршэтэйгээр ажаллахаар зориг жонхой. Мүнөө энэ бригадын тарянанай газарнууд бутархай жэжэнүүд, далан шошуурнууд бэшэ, харин севооборотойнгоо полинуудай хэмжээгээр үргэлжэ ехэнүүд болгогдонхой. Иимэ газарынь оньhото машинануудые ашаг ехэтэйгээр хэрэглэхэ арга боломжо олгодог байна. Энээниие хаанаhаа хаана хүрэтэр хабтайhан хэдэн зуугаад гектар пар эли тодоор гэршэлнэ. Намар—зундаа энэ үргэлжэ талмай дээрэ тарян далай долгилжо, алтан шаргал орооhоёо эдеэшүүлэн байхыень харахат. Имагтал бригадна системээр ажаллаhанай ашаар МТС-эй индустриальна хүсые тус колхоз, тэрэнэй бригаданууд дүүрэнээр хэрэглэжэ шададаг болоо. Эгээл иимэ ушарhaa нэгэдэхи бригадада тарянанай ургаса хуряалгын хэмжээн дайнай hүүлэй жэлнүүдтэ таhалгаряагүй дээшэлжэ байнхай.

— Бригада гээшэ ехэ хүсэн юм. Тэрэ болбол бутархай бишыхан талмай дээрэ бэшэ, харин ехэнүүд талмай дээрэhээ үндэр ургаса хуряалаг. Жэшээнь, байгша ондо 50 гектар дээрэhээ га бүриин 20 центнер, бусад талмай дээрэhээ га бүриин 14,5 центнер шэнисэ хуряаха зорилготойбди. Энэ зорилгоёо заабол дүүргэхэбди, —гэжэ нүхэр Мурзин хөөрэнэ. 20 шахуу жэлдэ бригадые хүтэлбэрилжэ, дүй дүршэл ехэтэй болоhон Василий Иванович хадаа ажалай эмхидхэлэй ба ашагайнгаа талаар бригадна системын үлэмжэ hайн байhанине хөөрөөн соогоо онсо тэмдэглэнэ. Хүдөө ажахын оньhото механизмууд, түрүү агрономическа наука ба бригадын үйлэдбэриин хүсэн — эдэ болбол колхозно газартаряалангые улам саашадань хүгжөөхэ гол хүсэнүүд мүн гэжэ Василий Иванович болон бригадын бүхы гэшүүд hайн мэдэнэ.

Байгаалине хубилгагша И. В. Мичуринай: «Бидэнэр байгаалиhaa хайра хүлеэхэ ёhогүйбди, байгаалиhaa тэрэниие дайлан абаха гээшэ манай зорилго» гэhэн уряае хүтэлбэри болгон, бригадын гэшүүн бүхэн ажаллана.

Б. Мунгонов,

«Б. М. Үнэнэй» тусхай корр

„Б.-М. Үнэндэ“ бэшэһэнэй һүүлээр

КИНО ХАРУУЛГЫЕ ҺАЙЖАРУУЛХА ХЭМЖЭЭНҮҮД

«Б. М. Үнэн» газетын апрелиин 5-най номерто Сэлэнгын, Хэжэнгын, Закаменай, Кяхтын, Мухаршэбэрэй аймагуудта кино муугаар харуулагдадаг тухай ажэлшадай бэшэгүүдтэ шэнжэлэл толилогдоһон байгаа.

«Статья соо хэлэгдэһэн дутуу дундануудые усадхаха ба ажалшадта кино харуулгые һайжаруулха хэмжээнүүдые дары абаха тухай Хэжэнгын, Мухаршэбэрэй, Закаменай аймагуудай кинофикациин таһагуудай начальнигуудта дурадхагдаба.

Дээрэ дурсагдаһан таһагуудта материально-техническэ туһаламжа үзүүлэгдөө. Гадна, Закаменай аймагай кинофикациин таһагай ажалые һайжаруулха хэрэгтэ туһаламжа үзүүлхын тула кинофикациин управлениин начальнигай орлогшо нүхэр Ткаченко ошохонь. Баһа имэ зорилготойгоор би Мухаршэбэрэй аймаг гарахамни. БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи кинофикациин Управлени таһагуудаа мэргэжэлтэй кадрнуудаар хангаха ба кинофикациин таһагуудай материално-техническэ базануудые һайжаруулха хэдэн хэмжээнүүд абтажа байна. Жэлэй ашаглалгын түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө социалистическэ мүрысөөн үргэнөөр эмхидхэгдэжэ байна. Олохон аймагуудай кинофикациин таһагууд Октябрьска революциин 33-дахи ой хүрэтэр жэлэйнгээ ашаглалтын түсэб дүүргэхэ уялгануудые абабад. Мүн олохон түрүү механигууд жэлэйнгээ түсэбые 150—200 процент дүүргэхэ уялга абаа»,—гэжэ БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи кинофикациин Управлениин начальник нүхэр Можаров манай редакцида мэдээсэбэ.

ШОНОНУУДТАЙ ТЭМСЭЛ ШАНГАДХАБА

Сэлэнгын аймагта шононуудые хюдалгын мартагдашаһан тухай «Б. М. Үнэн» газетын мартын 26-най номерто бэшэгдэһэн байгаа.

—Шононуудтай тэмсэхэ ябадалые шангадхаха хэмжээнүүд аймагай гүсэдхэхэ комитедэй зүгһөө абтаа. Нэгэдэхи квартал соо хамта 14 шоно алагдаба,—гэжэ аймсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Б. Нимаев манай редакцида мэдээсэбэ.

ПОЧТАЛЬОН ЦЫБАНОВ АЖАЛҺАА ГАРГАГДАБА

«Б. М. Үнэн» газетын мартын 31-нэй номерто Мухаршэбэрэй аймагай Сутайн сомоной Молотовой нэрэмжэтэ колхозой почтальон Дондок Цыбановай газетэнүүдые захигшадтань дутуугаар хүргэдэг тухай бэшэгдэһэн юм.

—Ажалдаа хайша хэрэгээр хандадаг дээрэһээ Дондок Цыбанов ажалһаа гаргагдаад, почтальоноор шэнэ хүн табигдаба,—гэжэ тус аймагай хэлхеэ холбооной конторо манай редакцида мэдээсэбэ.

Механизированнэ шэлэй заводой шэнэ клуб соо библиотекэ бии. Тус библиотекэ богонихон хугасаа соо 3680 том номуудтай болоһон байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: библиотекарь Е. Тоцкая уншагшадта номуудые үгэжэ байна. Баруун гар таладань шэлэй заводой шэнэ клубай байшан.

М. Минеевэй фото.

Районоо болбосон түхэлтэй болгохо

(Партийно-ажахын эдэбхитэдэй суглаанһаа)

Апрелиин 12-ой үдэшэ Улан-Удэдэ, гүрэнэй филармониин байшан соо Городской районой партийно-ажахын эдэбхитэдэй суглаан болобо. Суглаанда районой предприятинуудай ба эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд, партийна эхин организацинуудай секретарьнар, республикын Министрнүүдэй Соведэй, ВКП(б)-гэй Улан-Удын горкомой ба БМАССР-эй коммунальна ажахын Министерствын болон Горисполкомой хүдэлмэрилэгшэд хабаадалсаа.

1950 он дотор районие болбосон түхэлтэй болгохын тула эрхилэгдэхэ хэмжээ-ябуулганууд тухай Городской районой Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Захарченко элидхэл хэбэ. Элидхэлшэ хадаа 1949 он соо районоо болбосон түхэлтэй болгохын тула хэгдэһэн хүдэлмэриин дүн тухай тогтожо хэлэхэ зуураа, 1950 он соо хэгдэхэ хүдэлмэриин саашанхи зорилгонууд тухай хэлэбэ.

Энэ жэлдэ район дотор хэдэн арбаад гэр байрануудта капитальна заһабари хэгдэхэ байна. Энэ хэрэгтэ 1300 мянган түхэриг гаргашалагдаха юм. Городой улицануудта хамта дээрээ 13000 шахуу квадратна метр шулуун дэбдигдэхэ байна.

Тэрэшэлэн аадар бороогой уһа урадхуулха канава, асфальтна тротуарнуудые заһабарилха, шэнэ хашаа воротануудые бариха гэхэ зэргын хүдэлмэринүүд хэгдэхэ юм.

Мүн городые ногооруулха 24 мянган хэһэг модод һуулгагдаха, элдэб сэсэг таригдаха байна. Энэ хэрэгтэ 100 мянган түхэриг һомологдонхой.

Тус хүдэлмэрие дүүргэлгэдэ районой предприятинууд ба эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдэй урда байгаа туйлай ехэ зорилго тухай элидхэлшэ тогтожо хэлэбэ. Энэ хэрэгтэ коллективүүдэй болон олониитын эдэбхитэйгээр хабаадалсаха ябадал эригдэнэ.

Мүн городые болбосон түхэлтэй болголгын шухала условинуудай нэгэн хадаа санитарна гурим сахилга болоно.

Элидхэл тушаа 10 гаран хүн үгэ хэлээ. Тэдэнэр городые болбосон түхэлтэй болголгодохи дутуу дунданuудые тэмдэглэжэ, тэдэ дутагдалнуудые зайлуулха тушаа өөһэдынгөө һанамжануудые оруулба.

Суглаан болбол дурсагдаһан хүдэлмэринүүдые дүүргэхэ талаар социалистическэ уялгануудые абаһан дэлгэрэнгы шиидхэбэри баталан абаба.

Эрдэмтэдэй соведэй суглаан

Бурят-Монголой культурын научно-шэнжэлэлгын институдай эрдэмтэдэй соведэй суглаан болобо. Эндэ филологическа наукануудай доктор—профессор Т. А. Бертагаев «Хэлэн тухай Н. Я. Маррын материалистическэ һургаал» гэһэн ба мүн институдай ахалагша научна сотрудник Е. Н. Румянцев «Этногенезын асуудалнуудые шэнжэлэлгэ ба Н. Я. Маррын һургаал» гэһэн асуудалнуудаар элидхэлнүүдые хэлэбэ.

Элидхэл тушаа түүхын наукануудай кандидат Шатилов, филологическа наукануудай кандидат Амоголонов гэгшэд үгэ хэлэбэд. Мүн суглаанда лингвистнүүд, историгууд, литературын ба хэблэлэй хүдэлмэрилэгшэд байлсаба.

Малай байрын модо бэлэдхэхэ ударна үдэр

Хэжэнгын аймагай Дээдэ-Худагай сомоной Молотовой нэрэмжэтэ колхозой тарянажалай хүдэлмэришэд малай байра бариха модо бэлэдхэхэ ударна үдэр эмхидхэбэ. Тэрэ үдэр 35 хүн хүдэлмэрилжэ, 440 кубометр модо отолоо. Б. Очирова, Ц. Жигжитова, Ц. Санданова гэгшэд һайнаар хүдэлмэрилжэ, тус бүриин 50 — 50 кубометр модо отолһон байна.

П. Содбоев.

Боксоор РСФСР-эй түрүү һууриин түлөө мүрысөөн

Апрелиин 16-да Улан-Удын механизированнэ шэлэй заводой клуб соо боксоор РСФСР-эй түрүү һууриин түлөө мүрысөөн болобо.

Мүрысөөндэ Улан-Удэ городой «Наука» обществын ба Читэ городой «Офицернүүдэй байшанай» команданууд хабаадалсаа.

Бэеын хүндэ хүнгэнэй 8 категоріеор мүрысөөн болобо.

Эрид шанга тулалдаанай удаа Улан-Удэ городойхид 15:9 гэһэн тоотойгоор илажа гараба.

Эндэ манай республикын боксёрнууд һайн бэлэдхэлтэй ба шадабаритай байһанаа харуулаа. Тэдэнэй дундаһаа нүхэд Ринчинов, Николаев гэгшэд онсо илгарба.

Нэгэдэхи раундда дунда бэетэй Николаев (Улан-Удэ) Козловскитой (Читэ) тулалдаха зуураа, эршэтэй шадамараар наадажа Козловскидо хэдэн удаа нокаут үгөө.

8 категориин тулалдаанда хабаадагшадай дундаһаа тон хүнгэн бэетэй — Кропышев (Улан-Удэ), хүнгэн бэетэй—Собенников (Улан-Удэ), хүнгэншэг бэетэй — Ринчинов (Улан-Удэ), хүнгэн бэетэй — Хамуев (Улан-Удэ), дунда бэетэй —Лаврентьев (Улан-Удэ), дунда бэетэй — Николаев (Улан-Удэ), хүндэшэг бэетэй — Серов (Улан-Удэ) ба хүндэ бэетэй — Потоцкий (Читэ) нүгөөдүүлээ илаһан байнад.

Б. Юндунов.

ТОБШО ҺОНИНУУД

◆ **Ажалшадай нөөсэлгэ ургана.** Хойто-Байгалай аймагай нөөсэлгын касса мүнгэ нөөсэлгынгөө квартальна даалгабаряа 310 процент дүүргэжэ, республика дотороо түрүү һуури эзэлбэ. Мүн Прибайкальска аймагай нөөсэлгын касса түсэбөө 231 процент болгоһон байна.

◆ **Үбһэ бухалладаг машина.** «Сельхозснабай» республиканска конторо энэ жэлдэ үбһэ бухалладаг 20 машина абахань.

США-гэй Правительствода Советс[кэ] Правительствын эльгээһэн ното[ы] тушаа мэдээсэлнүүд

ПОЛЬША.

ВАРШАВА, апрелиин 14. (ТАСС). Советскэ хилые американска самолёдой дабаһан тушаа Америкын Холбоото Штадуудай правительствода Советскэ Правительствын эльгээһэн нотые польско газетэнүүд толилоо.

Уласхоорондын эрхые американска империалистнуудай бүдүүлигээр эбдэһэн ябадал хадаа бүхы дэлхэй дээрэ угаа ехэ зэбүүрхэл үүсхээ гэжэ «Трибуна люду» газетэ бэшэнэ.

ВЕНГРИ

БУДАПЕШТ, апрелиин 14. (ТАСС). Американска империалистнууд фашистска багшанарайнгаа арга методуудые оролдосотойгоор хэрэглэнэ гэжэ «Сабад неп» газетэ тэмдэглэнэ. Советскэ Союзай хилые американска самолёдой дабажа ниидэһэн баримта хадаа оронуудай хоорондохи холбоонуудые тодорхойлогшо хэлсээнүүдые ба уласхоорондын эрхые тон бүдүүлигээр эбдэһэн ябадал болоно.

Американска правительствода Советскэ Союзай эльгээһэн буруушаал хадаа дэлхэйе зонхилхо гэжэ оролдогшодто—Гитлерэй мүрөөр ябадаг американска империалистнуудта, тэдэнэй туһамаршадта ехэ һануулга мүн гэжэ «Непсава» газетэ бэшэнэ. Советскэ хилэнүүд хёрхо хурсаар хамгаалагдана, Советскэ Союзай пунктнуудай нэгэнииншье дай үүдхэгшэдэй һаадгүй эзэрхэхэ территори болгогдохогүй гэжэ агаарай бандидууд ба тэдэнэй эзэд мэдэхэ ёһотой байгаа.

БОЛГАРИ

СОФИЯ, апрелиин 14. (ТАСС). Советскэ хилые американска самолёдой бүдүүлигээр зүришэһэн тушаа американска правительствода СССР-эй Правительствын эльгээһэн нотые болгарска газетэнүүд толилоо.

«Отечествен фронт» газетэ «американска хардалга үзэгдөөгүй хэмжээгээр хэгдэбэ» гэһэн гаршагтайгаар тус нотые толилбо.

ХИТАД

ШАНХАЙ, апрелиин 14. (ТАСС). Либавын оршондо болоһон американска авиационно хардалгые «Синьбэньжибао» газетэ иигэжэ тайлбарилна:

Американска конгресс Хойто-атлантическа пакт баталһан оронуудта нэмэлтэ туһаламжа үгэхэ тухай асуудал мүнөө хаража байна. Орон дотор эб найрамдалай түлөө хүсэтэ хүдэлөөнэй эхилһэнэй [...] гаанаар, тэрэ хуулиин проект[...] жо магадгүй гэжэ айгаад, Хо[...] Штадууд «хүйтэн дайнтай» [...] боотой гаргашануудые [...] ябадал хүнгэдхэхэ зорилго[...] аюулта алхам хэһэн байна.

США

«Дейли Уоркер» газетэ [...] бэшэнэ: «Флодой командов[...] даа советскэ газар дээгүүр [...] һэн американска самолёт[...] видахи Либава хүрэтэр 350 [...] хэмжээтэй алдуу хэбэ гэжэ [...] дэ этигүүлхэ һанаатай. [...] мильнүүдэй тоонь нилээд [...] гаа. Нью-Йоркһоо Латви хүр[...] зам—4500 километр юм, т[...] тус самолёт өөрынгөө ш[...] тэды шэнээн хэмжээтэйгээр [...] раа. Хэрбээ гадаадын пол[...] авторнуудай шэглэлынь эб [...] дал баримталдаг байгаа һаа, [...] лёдынь иимэ хадууралга [...] гүй һэн».

АНГЛИ

«Дейли Уоркер» газет[...] ушарые буруугаар харуу[...] түлөө Англиин ба Америкын [...] жуазна хэблэлые шүүмжэлнэ[...] дуудай «шэрүүн» ааша гэжэ [...] Йорк геральд трибюн» газет[...] шэһэн тушаа «Дейли У[...] иигэжэ бэшэнэ: «Гуурһанай [...] дууд иигэжэ бэшэхэдээ яажа[...] нэгүйб! Һунгагшадые һүрэг [...] лароороо худалдан абажа, ит[...] ска һунгалтануудта хамаар[...] орон иигэжэ батална. Баруун [...] подохи базануудта дэлхэйн [...] дадуудтай ба летчигуудтай [...] иигэжэ батална».

ФРАНЦИ

СССР-эй хилые американск[...] молёдой дабаһан тушаа «[...] те» газетэ иигэжэ бэшэнэ:

«Американска флот ба [...] ниин хардалгата ябуулган[...] гүрэнэй секретарь Ачесоной [...] носхоһон «тотальна диплом[...] удхые элирүүлнэ».

ШВЕЦИ

СТОКГОЛЬМ, апрелиин [...] (ТАСС). Дай үүдхэгшэдэй [...] аашань шведскэ демократ[...] нюурнуудай гүнзэгы зэ[...] үүсхэбэ.

Шведскэ хилэнүүдые ам[...] ска самолёдуудай зүриш[...] шаа шведскэ олониитэ зэб[...] гэжэ «Арбетартиднинген» [...] бэшэнэ.

Саг үргэлжын комитедэй Стокгольмск[о] сессиин уряада гар табина

Эб найрамдал хамгаалха болгарска национальна комитедэй хандалгые газетэнүүд толилоо.

Продукци ехэдхэхэ ба тэрэнэй шанарые һайжаруулхын түлөө, Майн 1-нэй хүндэлэлдэ дэлгэрһэн мүрысөөнэй үедэ Болгарида эб найрамдалай түлөө тэмсэл ябуулагдана.

Городууд ба тосхонуудта, предприятинууд ба эмхи зургаануудта байгуулагдаһан эб най[рамдал] хамгаалха олон мянган [...] дүүдээр эмхидхэгдэһэн сугл[аан] дээрэ Саг үргэлжын ком[итедэй] Стокгольмско сессиин уряа[да гар] табилга болобо.

Эб найрамдал хамгаалха [...] комитедүүд болгарска сто[...] ажаллана. Тэдэнэр эб най[рамдал] хамгаалха городской комит[...] лон нэгэдээ.

Германска демократическа республикын ажахын амжалтанууд

Берлинһээ Телепресс агентствын корреспондентын мэдээсэһэнэй ёһоор, тогтоһонһоо хойшо үнгэрһэн хахад жэл соо Германска демократическа республика ажахыгаа һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ амжалтануудые туйлаба. Промышленностиин һалбари бүхэндэ үйлэдбэриин дээшэлэлтэ харагдана гэжэ информациин зургаанай хэблэлэй таһагай хүтэлбэрилэгшэ Норден мэдүүлбэ. Нүүрһэ малтан абалга 5 процент ехэ болоо, сонхын шэл—13 процент, торгон—24 процент, [...] 187 процент ехээр бүтээн [...] даа.

Хүдөө ажахын ба ой мо[...] ажахын Министерствын түм[...] шэ Гофманай мэдүүлһэнэй [...] энэ жэлдэ һайн ургаса хүлэ[...] Таряашад энэ жэлдэ үнгэрһ[...] лэйхиһээ 1500 трактор үлү[...] болоно.

Харюусалгатай редак[тор] Д. Д. ЛУБСАН[...]

Советскэ пожарна охранын XXXII жэлэй ой

1950 оной апрелиин 18-да, советскэ пожарна охранын эмхидхэгдэһэнһээ хойшо 32 жэл гүйсэбэ. Агууехэ Октябрьска социалистическэ революциин ашаар арад зоной мэдэлдэ фабрика, заводуудай, ой модоной ба ашагта малтамалнуудай ороһоной һүүлээр гал аюулһаа хамгаалга хадаа имагта арад зоной аша туһын хэрэг болоо һэн. Тиин социалистическэ зөөрие гал аюулһаа хамгаалха асуудал шэнэ удхатай болоо бэлэй.

1918 оной апрелиин 18(5)-да «Гал аюултай тэмсэхэ гүрэнэй хэмжээнүүдые өмхидхэхэ» гэһэн В. И. Ленинэй гараа табиһан декрет гараһан байгаа. Энэ декредэй ёһоор хүдэлмэришэн-таряашанай правительство хадаа гал аюултай тэмсэхэ эрид хэмжээнүүдые абаһан юм. Манай орон дотор социалистическэ зөөрие ба советскэ гражданинуудай хубиин зөөрие гал аюулһаа хамгаалха ябадал бүгэдэ арадай хэрэг болонхой.

Манай социалистическэ барилгын туйлай ехэ ургалта хадаа пожарна охранын урда тон харюусалгатай зорилгонуудые табяа. Советскэ правительство хадаа пожарна охраные шэнэ шэнэ зэр зэмсэгээр хангаха хэрэгтэ угаа ехэ анхарал табидаг байна. Һүүлэй жэлнүүдтэ пожарна тусгаар машинанууд, хүсэ ехэтэ автонасосуудые тон олоор гаргадаг болоо. Пожарна охранын шэнэ техническэ зэмсэгүүдтэй болоһоной ашаар гал түймэрые унтарааха тактика ба һэргылэлгын хүдэлмэринүүд тад ондоо болон һайжараа. Мүн пожарна охранын хүдэлмэрилэгшэдэй урда табигдаһан эрилтэнүүдшье дээшэлээ. Пожарнигууд ба командирнууд хадаа барилгын хэрэгые, хамгаалжа байгаа объектнүүдээ гал аюулда оруулхагүй тушаа асуудалнуудые ба үйлэдбэриин технологи гэхэ мэтые һайн мэдэхэ ёһотой байна. Эдэ шухала зорилгонуудые дүүргэхэ хэрэгтэ пожарнигуудай гол анхарал саг үргэлжэ хандуулагдана.

Советскэ правительствын тогтоолой еһсор, 1937 ондо гал аюулһаа хамгаалалгын научно-шэнжэлэлгын институт бии болгогдоһон юм. Тэрэ хадаа гал түймэр унтарааха шэнэ зэмсэгүүдые, арга методуудые зохёожо байдаг. Куйбышев городтохи пожарна охранын һургуули, Ленинградай пожарна техникум, Ленинградай противопожарна факультет, дундэ начсоставай союзна ба областной һургуулинууд жэл бүри хэдэн зуун мэргэжэлтэ командирнуудые, политхүдэлмэрилэгшэдые, инженернүүдые, технигүүдые бэлэдхэн гаргана. Тэдэнэр пожарна охранын частьнуудай зэргэдэ орожо, тэдэнэй шадабари мэргэжэлые улам бүри дээшэлүүлнэ.

Советскэ Союзай ажахын ба обороной хүсэ шадалай ургахатай хамта мүн советскэ пожарна охраныншье дайшалхы хүсэ шадалынь ургалсаһан ба бэхижэһэн байна. Тэрэнэй боецүүдэй ба командирнуудай политическэ ба культурна хэмжээн дээшэлээ.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайн хадаа пожарна охранын дайшалхы шадабариин шэрүүн хатуу шалгалта болоһон байна. Москвагай, Ленинградай, Сталинградай, Одессын, Грознын ба бусад городуудай пожарна охранын хүдэлмэрилэгшэд хадаа баатаршалгын, шэн зоригой үльгэр жэшээ харуулаа һэн. Советскэ Союзай орден ба медальнуудаар 31.882 пожарнигууд шагнагдаһан байна.

Социалистическэ зөөрие гал аюулһаа хамгаалха хүсэ бэхижүүлхэ хэрэгтэ пожарна охранатай хамта Советскэ Союзай бүхы зон хабаадалсана. Галай аюултай тэмсэхэ звенонууд, командануud, һайн дуранай дружинанууд, пожарна обществонууд, комсомольско-залуушуулай бүлэгүүд, эдир пожарнигуудай дружинанууд хаа хаанагүй эмхидхэгдэнэ.

Һэргылэлгын хүдэлмэринүүдые, харуулые, пожарнигуудай дайшалхы бэлэдхэлые һайжаруулһанай ба социалистическэ мүрысөө дэлгэрүүлһэнэй ашаар пожарна охрана урдаа табигдаһан зорилгоёо амжалтатайгаар дүүргэнэ.

Манай Улан-Удэ городой пожарна охранын боецүүд, командирнууд, ба политхүдэлмэрилэгшэд гал аюулһаа һэргылхэ ба түймэрые унтарааха тон ехэ хүдэлмэри ябуулһан байна. Предприятинууд, эмхи зургаанууд ба бусад объектнүүд гал аюулһаа хэр зэргэ хамгаалагданхайб гэжэ энэ жэлэй түрүүшын хоёр һара соо 281 шалгалта хэгдээ. Тиин гал аюулай боложо магад 1558 дутуу дунданууды олон, усадхахыень дурадхагдаһан ба гал аюулые һэргылхэ тухай темээр городой зоной дунда 3214 хөөрэлдөөн үнгэргэгдэһэн, энэ хөөрэлдөөнүүдтэ 8.767 хүн хабаадалсаһан байна.

Гал аюулһаа хамгаалха хүсэеэ бэхижүүлэн, гал түймэрые зайсуулха, промышленна объектнүүдтэхи, город ба деревнинүүдтэхи пожарна охранын органуудай һэргылэлгын хүдэлмэрие һайжаруулха, гал аюулһаа һэргылхэ тухай ойлгуулламжын хүдэлмэри арад зоной дунда үргэнөөр ябуулха гээшэ советскэ пожарнигуудай арюун уялга мүн. Пожарна техникээ тон һайнаар мэдэхэ, гал унтараахадаа тэдэнээ шадамараар хэрэглэхэ, гал унтараалгые һайнаар эмхидхэхэ ба хамгаалха объектнүүдээ һайнаар шэнжэлхэ гээшэ пожарник бүхэнэй тон харюусалгатай зорилго мүн.

В. Евлахов, пожарна охранын городской таһагай начальнигай орлогшо.

МҮНӨӨДЭР УЛАН-УДЭДЭ

Гүрэнэй Бурят-Монголой Ленинэй ордэнто оперо ба баледэй театрта—«Демон» гэжэ 3 үзэгдэлтэй оперо.

«Прогресс» кинотеатрта—«Дарагдаагүйшүүд» гэжэ фильм.

«Эрдэм» кинотеатрта — «Истребительнүүд».

Түмэрзамайхидай клубта — «Үүрэй толон» гэжэ кино.

РЕДАКЦИИН АДРЕС: Улан-Удэ ул. Ленина 26. (ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС: Улан-Удэ Унэн). ТЕЛЕФОН УУД: отв. редактор—23; АТС—1-80, зам. отв. редактора—7-85; отв. секретаря 3-23; отделов партийной[...] комсомольской жизни культуры и быта—4-52; пропаганды и агитации— 7-85; сельского хозяйства, промышленности и транспорта—6-34; переводов— 3-23; писем трудящихся и информации— 6-84 (2 зв.): об'явлений 2-64 (2 зв.); Для междугородных переговоров—16.

Н—02279. Типография Управления полиграфии, издательств и книжной торговли при Совете Министров БМАССР. Тираж 10.000